

Laboration 3: Musikbibliotek

Syfte

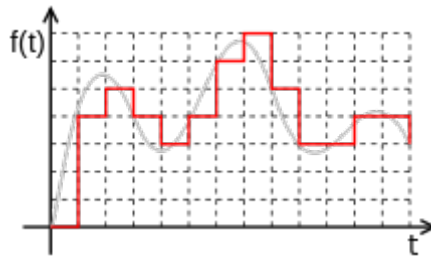
I denna laboration ska ni definiera ett litet bibliotek för att generera musik som kan avlyssnas med vanliga musikprogram. Tiden medger inte något omfattande bibliotek, så den musik vi kan åstadkomma är begränsad. Syftet med denna laboration är att få övning i att använda en-dimensionella fält.

Redovisning

Källkoden för uppgifterna skall lämnas in via Fire senast onsdag 16/10. Lägg upp källkoden direkt i Fire (dvs paketera inte filerna i arkiv såsom zip eller tar).

Förberedelser 1. Snabbkurs i digitalt ljud

Ljud uppstår genom att en tryckvåg fortplantas genom luften; vi har alltså ett analogt fenomen. För behandling i datorer vill vi ha en digital representation av den analoga signalen. Vi betraktar följande figur:

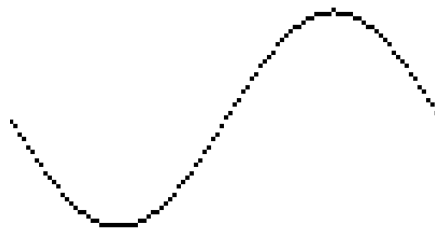
Den grå analoga signalen har *samplets* (avlästs) vid diskreta tidpunkter (de vertikala streckade linjerna). Dessutom har signalvärdena (amplituderna) vid dessa tidpunkter avrundats till närmaste heltalsvärde, representerat av de horisontella streckade linjerna. Den samplede digitala signalen är alltså i detta fall

[0, 4, 5, 4, 3, 4, 6, 7, 5, 3, 3, 4, 4, 3].

En vanlig standard för digital musik, som används för CD-skivor, har samplefrekvensen 44100 Hz (dvs antalet avläsningar av signalen per sekund). Noggrannheten i amplitud är typiskt 16 bitar, dvs $2^{16}=65536$ olika amplituder kan anges. I vårt bibliotek ska vi sampla signaler med denna frekvens, men representera amplituder med värden av typen **double**, skalade så att amplituden alltid ligger mellan -1 och 1. Först i sista steget, i en klass som ni får given, gör vi om till 16 bitars värden för amplituden. En lämplig datatyp för musik är alltså ett fält av flyttal, dvs **double[]**.

Vi kan göra två observationer:

- Det mänskliga örat kan uppfatta ljud ungefär i intervallet 20-20000 Hz. Grundfrekvensen för ettstruken A (den ton efter vilken instrument stäms) är 440 Hz. När en sinussignal med denna frekvens samplas med samplefrekvens 44,1 kHz får man alltså med ca 100 värden per period, dvs den samplede signalen ger en mycket god bild av den analoga signalen. Nedan visas en period av en sinuskurva, samplad med 100 punkter.

För högre frekvenser blir givetvis upplösningen sämre, men för hörbara signaler har man ändå minst två avläsningar per period.

- Om man sparar en digital signal i en fil med 16 bitar, dvs två bytes, per avläsning och 44100 avläsningar per sekund, så blir det 88 kbytes per sekund, dvs ca 5 Mbytes per minut. Och detta i mono; med två kanaler fördubblas filstorleken till 10 Mbytes per minut. Ljudfiler i detta format blir därför stora. Ofta använder man därför komprimerade format som MP3, vilka tappar en del ljudinformation men ger mycket mindre filer. Vi ska dock i denna laboration hålla oss till okomprimerade filer i formatet WAV.

Förberedelser 2. Tillhandahållna klasser

Skapa en ny mapp för denna laboration och ladda ner filen `filesLab3.zip` från kurshemsidan till denna mapp.

Bekanta er sedan med det givna programmet:

1. Ladda in filen `Main.java` i JGrasp. Kompilera och kör programmet (med hörlurar på!).

Ni hör en ren sinussignal med frekvensen 440 Hz i två sekunder, följt av en lika lång signal en oktav högre.

2. Titta på filen `Main.java`:

```
import java.io.File;
public class Main {
    public static double[] sine(double freq, double duration) {
        int n = (int) (duration*SoundDevice.SAMPLING_RATE);
        double[] a = new double[n];
        double dx = 2*Math.PI*freq / SoundDevice.SAMPLING_RATE;
        for (int i = 0; i < n; i = i + 1) {
            a[i] = Math.sin(i * dx);
        }
        return a;
    } //sine
    public static void main(String[] args) {
        SoundDevice device = new SoundDevice();
        Song song = new Song(5);
        song.add(sine(440, 2));
        song.add(sine(880, 2));
        song.play(device);
        song.save(device.getFormat(), new File("twotones.wav"));
    } //main
} //Main
```

Vi börjar med att titta på metoden `main`.

Först skapas två objekt, en `SoundDevice` och en `Song`.

- Klassen `SoundDevice` får ni givet, och denna klass som gör det möjligt att komma åt datorns ljudkort.
- Klassen `Song`, som är given, används för att avbilda en sång. Klassen innehåller metoden `add` för att lägga till toner, metoden `play` för att spela sången, samt metoden `save` för att spara sången på en fil.

Vi läser vidare i `main`. Två gånger lägger vi till toner genom att anropa `song.add`. Tonerna som läggs till är resultat av metoden `sine` (som definieras ovanför `main`). Metoden `sine` producerar en sinussignal med given frekvens och längd. Därefter spelas sången (vilket ni hörde) genom att anropa `song.play`. Med anropet `song.save` sparas slutligen sången på en fil med namnet `"twotones.wav"`. (Filen kan öppnas och spelas upp med datorns CD-spelare (om en sådan finns). Gör detta och kolla att ni höra de två tonerna.)

Vi är nu i en vanlig situation. Vi har fått ett program, provkört det, tittat på det och förstår en del av vad som pågår. Men en del är fortfarande konstigt. Vad betyder till exempel 5 i `new Song(5)`?

3. I underkatalogen `doc` finns dokumentation av de två klasserna `Song` och `SoundDevice`. Studera denna dokumentation och källkoden för de båda klasserna.

Genom att läsa dokumentationen om `Song` bör ni kunna förstå vad femman betyder.

För laborationen behöver vi inte förstå hur klassen `SoundDevice` är uppbyggd. Det räcker att se att konstanten `SAMPLING_RATE = 44100` definieras i denna klass.

4. Det återstår att förstå funktionen `sine` som skapar och fyller ett fält med avläsningar av en ren sinusfunktion. Antalet värden i fältet är antalet avläsningar per sekund (`SAMPLING_RATE`) gånger tonens längd i sekunder (`duration`).

Den funktion vi ska sampla är $s(t) = \sin(2\pi f \cdot t)$, där f är frekvensen (som heter `freq` i metoden). Ska vi fylla fältet `a` med `SAMPLING_RATE` avläsningar av denna funktion så bör elementet med nummer `i` vara `s(i/SAMPLING_RATE)`, eller `sin(i * dx)`, där `dx` definieras som i koden ovan.

Uppgift 1: Ljudet av en sträng

Nu är det dags att skapa ett musikaliskt intressantare ljud än en ren sinuston. Er uppgift är att definiera en metod

```
public static double[] pluck(double freq, double duration)
```

som genererar en ton med den givna frekvensen och varaktigheten och som liknar ljudet då man knäpper på en sträng på ett stränginstrument. För detta finns en berömd metod: Karplus-Strong's algorit, uppfunnen för cirka 30 år sedan. Notera att metoden `pluck` har samma parametrar som metoden `sine`, dvs tonens frekvens och varaktighet. Trots det kommer den att låta annorlunda.

Börja med att skapa en ny klass `MusicUtils` (i en ny fil `MusicUtils.java`). Flytta dit `sine` från `Main`. När ni flyttat bort `sine` från klassen `Main` måste ni ändra användningen av den i metoden `main`; ni måste nu skriva `MusicUtils.sine` för att java-kompilatorn ska hitta metoden. Gör det, kompilera om och kolla att ni fortfarande kan köra `Main` och höra de två sinustonerna.

Ni ska nu lägga till `pluck` till klassen `MusicUtils`. Karplus-Strong's algorit fungerar på följande sätt:

Först måste ni deklarerar och skapa ett fält av flyttal av lämplig storlek på precis samma sätt som i funktionen `sine`.

Sedan ska ni fylla ni fältets element med värden. Detta görs i två steg:

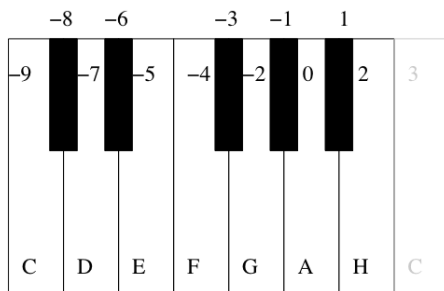
1. Låt p vara antalet avläsningar per period, dvs samplingsfrekvensen 44100 dividerat med frekvensen `freq` för den önskade tonen. Fyll de första p elementen med slumpstal i intervallet $[-1.0, 1.0]$. För att få slumpstal använder instansmetoden `nextDouble()` i klassen `Random`. Om ni tittar i API'n, ser ni att metoden `nextDouble()` ger ett värde i intervallet $[0.0, 1.0]$; hur gör man om det till ett tal mellan -1 och 1 ?
2. Övriga element i fältet, efter de p , beräknas på följande sätt: elementet med index i är summan av elementen med index $i-p$ och $i-(p-1)$, multiplicerad med en dämpkonstant k . Ett lämpligt värde på k är 0.498, men ni får gärna experimentera med olika värden (som ger olika ljud). Intressanta ljud fås bara för k -värden litet mindre än 0.5.

Testa er metod genom att ändra i `main` så att ni anropar `pluck` i stället för `sine`. Ändra också namnet på filen där ni sparar sången. Ni bör fortfarande höra två toner, men nu ska de låta som när man knäpper på en sträng.

Vi kan nu se att koden i `sine` och `pluck` har samma struktur: vi deklarerar och skapar ett fält, fyller det med innehåll och returnerar det. Innehållet blir olika i de två fallen och vi får därför olika ljud när vi spelar upp filen.

Uppgift 2: Ett bättre sätt att ange toner

Hittills har vi angett toner genom att ge frekvens och varaktighet. Vi vill nu närma oss hur toner anges normalt i musik, dvs med noter i en skala. Vi kan inte gå igenom musikteori här, men nöjer oss med att konstatera att på till exempel en pianoklaviatur finns tolv tangenter per oktav, sju vita och fem svarta:

Vi skall inte ange toner med de vanliga bokstäverna CDEFGAH, eftersom det kräver förtecken för de svarta tonerna och dessutom något sätt att ange oktav. Istället numrerar vi tonerna med heltal som på klaviaturen ovan, där ettstrukna A ges nummer 0 (vi väljer A som utgångspunkt, eftersom den, med frekvensen 440 Hz, oftast är referenspunkt för musikaliska skalor). Ettstrukna C är alltså -9, tvåstrukna C är 3, trestrukna C är 15, osv. Detta har också fördelen att vi lätt får en direkt formel för frekvensen för en given ton: ton nummer k har frekvensen $440 \cdot 2^{k/12}$ Hz. Ettstrukna C har alltså frekvensen $440 \cdot 2^{-9/12} = 261.63$ Hz.

Er uppgift är nu att utöka `MusicUtils` med ytterligare en metod

```
static double[] note(int pitch, double duration)
```

som genererar en ton med givet nummer (anges med parametern `pitch`) och varaktighet (anges med parametern `duration`). Observera: Det enda man behöver göra är att räkna ut frekvensen från tonens nummer, anropa `pluck` för att få ett fält och returnera detta fält. I `note` ska man varken skapa eller fylla fältet; det sköter `pluck` om.

När ni gjort detta kan ni testa resultatet genom att ändra i `main` så att programmet spelar till exempel början på Gubben Noak:

```
song.add(MusicUtils.note(-9, 0.4));
song.add(MusicUtils.note(-9, 0.4));
song.add(MusicUtils.note(-9, 0.4));
song.add(MusicUtils.note(-5, 0.4));
song.add(MusicUtils.note(-7, 0.4));
song.add(MusicUtils.note(-7, 0.4));
song.add(MusicUtils.note(-7, 0.4));
song.add(MusicUtils.note(-4, 0.4));
song.add(MusicUtils.note(-5, 0.4));
song.add(MusicUtils.note(-5, 0.4));
song.add(MusicUtils.note(-7, 0.4));
song.add(MusicUtils.note(-7, 0.4));
song.add(MusicUtils.note(-9, 1));
song.play(device);
```

Valet av 0.4 sekunder per ton här är en smaksak; ni kan välja annat tempo om ni så önskar. Vi ser också att det blir mycket omständigt att beskriva musik på detta sätt. Men innan vi ger oss på att åtgärda detta ska vi förbättra ljudet ytterligare.

Uppgift 3: Att blanda ljud

Ett betydligt intressantare ljud fås vi om vi spelar flera toner samtidigt. Som ett första steg ska ni skriva en metod

```
public static double[] average(double[] t1, double[] t2)
```

som genererar ett medelvärde av tonerna `t1` och `t2`. Vi förutsätter också att de två tonerna har samma varaktighet så att fälten är lika långa. Metoden `average` ska helt enkelt skapa ett nytt fält och för varje index ta medelvärdet av motsvarande värden i `t1` och `t2`.

Nästa steg är att ni skall skriva en metod

```
public static double[] harmonic(int pitch, double duration)
```

som skapar en ton med givet nummer och varaktighet genom att blanda *tre* toner som skapats med `note`, nämligen tonerna med nummer `pitch`, `pitch-12` och `pitch+12` (dvs också de två tonerna en oktav under och över den avsedda). Förslagsvis blandas först de två sistnämnda tonerna med metoden `average` och sedan blandas resultatet med den första tonen, återigen med metoden `average`.

Slutligen kan ni testa resultatet genom att i `main` ersätta alla `note` med `harmonic`.

När ni kommit så här långt har ni definierat en biblioteksklass `MusicUtils` som innehåller fem funktioner; `sine` som ni fick given samt `pluck`, `note`, `average` och `harmonic` som ni definierat själva. Ni är därmed klara med labben om ni inte vill fortsätta med nästa, frivilliga, uppgift.

Uppgift 4: Att separera sånger från programmet

I `main` ovan var beskrivningen av Gubben Noak en del av programmet. Mycket bättre är att spara beskrivningen av sången i en fil `noak.txt` som börjar

```
-9 0.4
-9 0.4
-9 0.4
-5 0.4
-7 0.4
-7 0.4
-7 0.4
-4 0.4
-5 0.4
-5 0.4
-7 0.4
-7 0.4
-9 0.4
```

och sedan låta programmet läsa denna fil och med hjälp av informationen på varje rad skapa en ton som läggs till sången. Ännu bättre är kanske att ändra varaktigheten för tonerna i filen till 0.25, svarande mot en kvartston, och sedan separat ange tempot.

Ändra nu `Main` så att en sångbeskrivning läses från en fil genom att ge filnamnet som argument till `main`-metoden. Koppla sedan filen till ett `Scanner`-objekt. Detta görs på följande vis

```
public static void main(String[] args) throws FileNotFoundException {  
    Scanner sc = new Scanner(new File(args[0]));  
    ...  
} //main
```

Klassen `Scanner` har en konstruktor som gör att `Scanner`-objektet läser data från en fil. En fil handhas som ett objekt av klassen `File` och klassen `File` har en konstruktor vars parameter är namnet på den fysiska filen.

Vid anropet av `new File(arg[0])` inträffar en exception av typen `FileNotFoundException` om den angivna fysiska filen inte finns. `FileNotFoundException` tillhör en typ av exceptions som måste tas hand om eller kastas vidare. Här kastar vi `FileNotFoundException` vidare, därav står det **throws** `FileNotFoundException` i metodhuvudet till `main`-metoden.

I er katalog finns också en fil `elise.txt` som ni kan använda för testning, om ni inte vill skriva en egen fil för någon musik ni föredrar. Denna fil utnyttjar ovan antydda förbättring; varaktigheten 0.125 betyder en åttondelston. Om man låter detta vara synonymt med varaktigheten hos tonen i sekunder så blir det alldeles för högt tempo. Om en åttondel varar i 0.125 sekunder så hinner man 240 fjärdedelsnoter på en minut; 148 fjärdedelar per minut är mer lagom. En möjlighet är att även ange tempot som argument till `main`-metoden. Gör det!

Slutkommentarer

Förhoppningsvis har ni nu lärt er en del programmering med fält och en del om digital audio. Avslutningsvis skall påpekas att vi i ett avseende gjort det enkelt för oss: vi har slösat med minne. Vi skapar många och långa fält också för korta ljudsekvenser. Det går att göra det vi gjort och mer med mycket mindre minneskonsumtion. För ett allvarligt menat musikprogram måste man vara mer ekonomisk, men för vårt syfte här lämpar sig en mer frikostig attityd till minnesförbrukning bättre.